

**ĐÓNG GÓP CỦA NHÂN DÂN HUYỆN KHOÁI CHÂU – TỈNH HUNG YÊN
TRONG CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG THỰC DÂN PHÁP
XÂM LƯỢC (1946 - 1954)**

Nguyễn Thị Ngân

Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Hưng Yên

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 10/03/2017

Ngày phân biên đánh giá và sửa chữa: 22/05/2017

Ngày bài báo được duyệt đăng: 30/05/2017

Tóm tắt:

Dưới sự lãnh đạo của Đảng trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, nhân dân huyện Khoái Châu thực hiện lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh “thà hi sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ” đã nhất tề đứng lên tự vũ trang, gia nhập vệ quốc đoàn, dân quân du kích, tham gia tích cực vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Trong cuộc kháng chiến 9 năm ấy, nhân dân Khoái Châu đã phải đối mặt với thực dân Pháp gần 7 năm, trước thử thách cực kỳ khó khăn, gian khổ, Đảng bộ và nhân dân huyện Khoái Châu đã chiến đấu kiên cường, hi sinh nhiều người, nhiều của. Không chỉ vậy, nhân dân huyện Khoái Châu còn làm tròn nghĩa vụ hậu phương tại chỗ, kết hợp với các chiến trường trong tỉnh, góp phần giải phóng quê hương.

Từ khóa: huyện Khoái Châu; Kháng chiến chống thực dân Pháp.

1. Đặt vấn đề

Huyện Khoái Châu là một huyện nằm phía tây bắc của tỉnh Hưng Yên, phía bắc giáp với huyện Văn Giang; phía nam giáp với huyện Kim Động, Ân Thi; phía đông giáp với huyện Yên Mỹ; phía tây giáp với Hà Tây (cũ), cách thủ đô Hà Nội 22 km về phía đông nam. Quá trình hình thành và phát triển của mảnh đất Khoái Châu gắn liền với nền văn minh lúa nước sông Hồng, là mảnh đất “địa linh nhân kiệt” giàu truyền thống lịch sử văn hóa. Nơi đây đã từng diễn ra nhiều sự kiện lịch sử quan trọng mà sử sách còn lưu như năm 545 từ căn cứ địa đầm Dạ Trạch (xã Dạ Trạch) Triệu Quang Phục đã kháng chiến chống quân xâm lược nhà Lương; năm 891 Lê Hoàn kháng chiến chống quân Tống dọc tả ngạn Sông Hồng; năm 1285 cũng trên Sông Hồng lịch sử đã diễn ra trận quyết chiến dưới sự chỉ huy của người anh hùng áo vải Trần Quốc Tuấn với quân xâm lược Nguyên Mông đội quân hùng mạnh nhất thế giới lúc bấy giờ; năm 1883 khi quân Pháp hạ thành Hưng Yên, Nguyễn Thiện Thuật đã dựng cờ khởi nghĩa lập nên căn cứ địa Bãi Sậy giữa vùng đồng bằng Bắc bộ, một khu căn cứ kiên cường tồn tại nhiều năm với tinh thần chiến đấu quật khởi. Là một huyện không có rừng già, không có núi đá hiểm trở, nhưng nhân dân huyện Khoái Châu bao đời vẫn hết lòng che chở cho nghĩa quân, cho chiến sĩ cách mạng. Hầu hết các thôn, các xã của huyện Khoái Châu đều là làng chiến đấu, là kho lương nuôi, giấu bộ đội. Phát huy tinh thần bất khuất anh hùng, noi gương truyền thống đánh giặc của ông cha, bước vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp căn cứ Khoái Châu đã đóng góp nhiều công, nhiều của cho

cách mạng, là một căn cứ mạnh, vững chắc của đồng bằng Bắc Bộ, góp phần làm nên thắng lợi chung của dân tộc trong cuộc kháng chiến.

2. Nội dung

2.1. Giai đoạn 1946 – 1949 nhân dân Khoái Châu đã từng bước chống địch càn quét, đánh chiếm, bảo vệ vùng tự do

Sau Cách mạng Tháng Tám thành công, nước Việt Nam dân chủ cộng hòa ra đời, đất nước ta đứng trước muôn vàn khó khăn thử thách “ngàn cân treo sợi tóc”, giặc đói, giặc dốt, giặc ngoại xâm là mối đe dọa lớn đối với dân tộc ta. Tháng 12-1946, trong tình thế không thể nhân nhượng được nữa, Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh quyết định phát động toàn quốc kháng chiến. Đáp lại lời kêu gọi của Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng bộ Hưng Yên đã lãnh đạo và phát động quần dân toàn tỉnh quyết tâm chống thực dân Pháp xâm lược. Nối tiếp truyền thống của cha anh, căn cứ Khoái Châu là một trong những căn cứ có đóng góp rất lớn trong những ngày đầu bước vào cuộc kháng chiến, phát huy truyền thống anh hùng và sức mạnh đoàn kết đã từng bước vượt qua và liên tiếp giành thắng lợi trong cuộc kháng chiến chống Pháp.

Năm 1947, sau khi thực dân Pháp đánh chiếm các huyện phía Bắc tỉnh Hưng Yên bao gồm: Văn Giang, Văn Lâm, Yên Mỹ, Mỹ Hào, chúng tiếp tục lấn xuống các xã: Mễ Sở, Bình Minh, Dạ Trạch, Cấp Tiến, Tân Dân, Dân Tiến của huyện Khoái Châu và lập nên nhiều đồn bốt như đồn Từ Hồ, Lực Điền, Thiết Trụ, Đông Tảo những đồn binh ấy hợp thành hành lang bảo vệ vùng chiếm đóng

phía Bắc Hưng Yên, phía Nam Hà Nội, đây cũng là chỗ dựa để địch thường xuyên mở các trận càn quét, quấy phá nhân dân. Sau khi lập dày đặc hệ thống hương đồn và tháp canh, thực dân Pháp thực thi nhiều chính sách tàn bạo đối với quân và dân huyện Khoái Châu, thực hiện chiến thuật “vết dầu loang” quân Pháp huy động một lực lượng lớn có cả xe tăng, thiết giáp càn quét khắp huyện Khoái Châu, thành lập bộ máy ngục quyền làm tay sai cho Pháp điển hình là tên việt gian Giáp Ngọc Phúc khát máu đã biến bãi Nhân thôn Thiết Trụ thành nơi bắn giết, chôn sống hàng trăm chiến sĩ cách mạng và thường dân [5, tr.49]. Tháng 4 năm 1948, thực dân Pháp lừa dân ra đồn Đa Hòa để nghe hiểu dụ, bắt lính, dụ lịch nơi đây đã gài mìn làm chết 4 tên, tên Giáp Ngọc Phúc chỉ huy lính lùng sục chặt đầu 21 cụ ông, giẫm chết một cụ bà và ném xác xuống dòng sông Hồng. Mặc cho thực dân Pháp khủng bố tàn bạo ở nhiều nơi nhưng du kích vẫn bám trụ, nhân dân vẫn che trở cho bộ đội và giúp đỡ du kích.

Năm 1949, tại bốt Đông Tảo, quân lính Âu Phi và Ngụy cùng một lúc đã treo cổ, bắn chết hàng chục thanh niên tại cây đa Đông Tảo. Với chính sách tàn bạo của thực dân Pháp đã khiến cuộc sống của người dân lâm vào tình cảnh khốn đốn, đến nỗi nơi đây vẫn còn lưu truyền câu thơ: “Đông xương Thiết Trụ, vũng máu Nghi Xuyên, Cây đa Đông Tảo còn in hận thù”.

Mặc dù bị đàn áp dã man, song nhân dân huyện Khoái Châu với lòng tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng mà trực tiếp là Đảng bộ huyện Khoái Châu đã vượt qua mọi khó khăn, bất khuất, chịu đựng gian khổ, với tinh thần “một mất, một còn” đã anh dũng đứng lên chống trả quyết liệt với quân xâm lược. Những trận đánh chống càn, diệt ác ôn xóa bỏ ngục quyền liên tiếp diễn ra như: trận đánh diệt đồn Hương Dũng; trận đánh mìn trên đường Thiết Trụ - Từ Hồ làm 18 tên lính chết, nhân dân thu được nhiều súng, đạn, thuốc khiến cho kẻ địch khiếp sợ [5, tr.149]. Trận chống càn tại phố Phủ Khoái Châu thắng lợi, làm cho đại đội Commăngđô của Pháp bị thiệt hại và phải rút lui. Cùng với việc đánh địch bằng vũ trang, nhân dân huyện Khoái Châu còn sử dụng nhiều hình thức đấu tranh bằng chính trị, kinh tế, địch vận. Thi đua với các địa phương trong địa bàn tỉnh, huyện Khoái Châu đẩy mạnh phong trào thi đua ái quốc, để chuẩn bị tổng phản công, Khoái Châu đã huy động nhân – tài – vật – lực với những mục tiêu cụ thể. Trên đồng ruộng nhân dân không để một tấc đất bỏ hoang, sản lượng thóc trong giai đoạn này đã đảm bảo được đời sống nhân dân, và cung cấp cho lực lượng vũ trang. Thanh niên thì nô nức ra nhập vào bộ đội, dân quân, du kích. Các đoàn thể lập “hũ gạo kháng chiến”, bán thóc để cụ Hồ khao quân, bán thóc hạ giá cho Chính phủ kháng

chiến. Sống trong những ngày tháng gian khổ ác liệt nhân dân ngày càng gắn bó máu thịt với Đảng, hết lòng vì cách mạng. Dưới những lũy tre xanh, dưới từng mái nhà đầu đầu cũng có hầm bí mật nuôi giấu cán bộ, du kích. Ban ngày nhân dân đương đầu với sự khủng bố bằng súng đạn, bằng bạo lực của kẻ thù, ban đêm nhân dân lại đón cán bộ, du kích về diệt ác, phá tề [5, tr.143]. Với những thắng lợi trong giai đoạn đầu của cuộc kháng chiến chống Pháp nhân dân huyện Khoái Châu đã góp phần bảo vệ vùng tự do Nam Hưng Yên từ năm 1947 đến năm 1949. Tuy nhiên, giai đoạn này căn cứ Khoái Châu vẫn chưa tranh thủ được những điều kiện cơ bản để diệt địch một cách cao nhất, chưa tận dụng nhiều hình thức đấu tranh để bảo vệ nhân tài, vật lực vùng bị chiếm nên còn nhiều tổn thất.

2.2. Giai đoạn 1950 - 1954 nhân dân huyện Khoái Châu anh dũng chiến đấu, phối hợp với các chiến trường, góp phần giải phóng quê hương

Ngày 22/12/1949 địch mở trận càn Diabolo (đây là chiến dịch lớn nhất của địch từ trước đến nay nhằm mục tiêu chiếm vùng tự do Nam Hưng Yên) và chiếm đóng toàn tỉnh Hưng Yên mà huyện Khoái Châu là một trong những trọng điểm chiếm đóng của địch. Cùng với đó, chúng cho xây dựng hàng loạt hương đồn, tháp canh ở các làng, tính đến hết năm 1951 chúng đã hình thành lực lượng chiếm đóng bình định toàn huyện với 6 đồn binh lớn nhỏ gồm các đồn Liên Hiệp Pháp, bảo an binh dọc đường 39, dọc sông Hồng, quân số từ một đại đội đến một tiểu đoàn [5, tr.150].

Trước tình hình đó, tháng 12/1950, Tỉnh ủy ra Nghị quyết xác định nhiệm vụ cho toàn tỉnh là: Tác chiến phải đi đôi với xây dựng lực lượng; xây dựng lực lượng phải đi đôi với xây dựng và củng cố bộ đội địa phương và dân quân du kích... tất cả mọi hoạt động đều phục vụ cho việc duy trì và phục hồi cơ sở. Nghị quyết đã soi đường, cổ vũ cho phong trào đấu tranh cách mạng cho toàn tỉnh nói chung và huyện Khoái Châu nói riêng. Cùng thời gian đó, tin thắng trận trên chiến trường chính trong chiến dịch Biên Giới Thu Đông năm 1950 đã tiếp thêm sức mạnh để du kích huyện Khoái Châu đứng lên với tinh thần quật khởi phá tan đồn bốt và hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, tạo điều kiện để mở rộng khu du kích của huyện. Năm 1952, khuyến khích chiến thắng tiêu diệt đồn bốt, nhân dân huyện Khoái Châu đẩy mạnh công tác địch vận bằng việc làm nội ứng diệt bốt Thiết Trụ (1-1952) và bốt Lạc Thủy (2-1952). Từ đó, cơ sở Đảng, chính quyền, đoàn thể, dân quân du kích ngày càng được củng cố vững chắc và tiến lên giai đoạn đấu tranh chống càn quét và bảo vệ căn cứ kháng chiến. Trong rất nhiều trận đánh chống càn quét phải kể đến trận Lạc Đà (năm

1952), du kích huyện Khoái Châu đã cùng bộ đội tinh đánh trên 100 trận; trận “Con cá” khu vực xã Tân Dân (3-4-1952) tiêu diệt nhiều quân địch. Qua nhiều trận đánh địch chống càn, nhân dân huyện Khoái Châu đã trưởng thành nhanh chóng, khu căn cứ địa Nam Khoái Châu được giải phóng.

Trong cuộc chiến Đông Xuân 1953-1954, quân và dân huyện Khoái Châu đã kết hợp cùng với bộ đội trong tỉnh tiêu diệt 5 đồn địch từ cấp đại đội đến cấp tiểu đoàn. Với trình độ tác chiến của lực lượng vũ trang, có những trận quân và dân Khoái Châu đã độc lập tác chiến, diệt nhiều sinh lực địch, thu được nhiều vũ khí, bắt làm tù binh như: trận tiêu diệt đồn Phương Trù (10-7-1953); trận Vân Trù (16-8-1953); trận tiêu diệt đồn Thiết Trụ (11-1953); trận tiêu diệt đồn Nghi Xuyên (3-1954). Đến đây, căn cứ khoái Châu đã diệt gần hết các đồn bót, tháp canh của địch.

Với lối đánh du kích nhân dân huyện Khoái Châu đã khiến địch không biết đâu là trận địa. Đặc biệt, căn cứ Khoái Châu còn nổi lên là điểm sáng của phong trào Nữ du kích Hoàng Ngân, trong các trận phá bót, chống càn luôn xuất hiện hình ảnh của đội du kích Hoàng Ngân điển hình như trong trận càn “Con cá” của địch, nữ du kích Hoàng Ngân đã phối hợp với đại đội 22 tiêu diệt trên 200 tên địch, trong trận “Lạc Đà” nữ du kích Hoàng Ngân đã phối hợp với đại đội 27 phân tán hoạt động của địch. Từ chỗ đào hầm bí mật, phục kích, tập kích, đánh du kích, trong mỗi trận đánh cho đến khi tháp canh địch bị tiêu diệt, nữ du kích Hoàng Ngân lại tiếp tục phong trào tìm địch mà đánh, các chị mai phục trận địa, cử người dụ địch vào trận địa làng, khi địch đã vào bẫy, các chị lại đánh địch bằng mọi vũ khí có trong tay như: đòn gánh, dao, vỡ chai. Trong các trận đánh lớn, nữ du kích Hoàng Ngân phối hợp bằng cách trinh sát nắm địch, đi vận động hỏa tuyến, thu dọn chiến trường, khiêng cáng thương binh. Với tinh thần “cô gái bãi Sông Hồng”, “đòn gánh đánh Tây” hầu hết các xã ở Khoái Châu đều có đội du kích Hoàng Ngân - đó là nét độc đáo, sáng tạo và niềm tự hào của phong trào du kích Hưng Yên. Với những chiến công to lớn đó, tại Hội nghị chiến sĩ thi đua toàn quân năm 1953 Đảng và Nhà nước đã tặng Huân chương chiến công Hạng 3 cho nữ du kích Hoàng Ngân.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Hưng Yên (2009), *Lịch sử Đảng bộ tỉnh Hưng Yên*, tập I, 1930 – 1954, Nxb Chính trị – Hành chính.
- [2]. Ban Chấp hành Đảng bộ huyện Châu Giang, (1996), *Lịch sử Đảng bộ huyện Châu Giang*, Xi nghiệp in Trẻ Hà Nội.
- [3]. Đảng bộ tỉnh Hưng Yên, Đảng ủy quân sự tỉnh (2012), *Lực lượng vũ trang Hưng Yên 65 năm xây dựng và trưởng thành*, Lưu hành nội bộ.

Thực hiện khẩu hiệu “mỗi người dân là một chiến sĩ, mỗi làng xóm là một pháo đài” trong cánh cửa nhà, trên cành cây, giữa những đường làng đầu đầu cũng có những quả mìn treo trên đầu giặc. Với hệ thống hầm hào bao quanh làng, cách đánh phục kích, tập kích, hầm chông, cạm bẫy, du kích nơi đây đã đánh lui nhiều trận càn của địch. Không chỉ tiêu diệt địch trong các hệ thống phòng ngự tháp canh, để phối hợp với chiến dịch Điện Biên Phủ, căn cứ Khoái Châu còn làm hết mình vì tiền tuyến bằng cách cung cấp tân binh và đảng viên cho cấp trên mở rộng lực lượng tham gia chiến đấu trên tuyến Đường 5 lịch sử.

Căn cứ khoái Châu còn nổi lên là khu căn cứ có tấm lòng nhân ái trong việc xây dựng, bảo vệ, phục vụ thương bệnh binh tại xã Đại Tập trong những năm địch hậu từ năm 1952-1954 đã có hơn 1.000 thương binh được cứu chữa trở về đơn vị chiến đấu [2, tr.182]. Trong quá trình phục vụ thương binh, các mẹ, các chị đã không quản hiềm nguy, nhiều người dân còn ăn sắn, ăn ngô nhường gạo nuôi dưỡng thương binh.

3. Kết luận

Thắng lợi của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ở huyện Khoái Châu chính là thắng lợi của việc tổ chức thực hiện đường lối kháng chiến toàn dân, toàn diện của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đó là sự hiện thực hóa đúng đắn đường lối của Đảng vào tỉnh Hưng Yên nói chung và căn cứ Khoái Châu nói riêng. Những hình thái quân sự trên căn cứ Khoái Châu chính là biểu hiện ưu thế chiến đấu của đường lối chiến tranh nhân dân, toàn dân đánh giặc ở vùng đồng bằng Bắc Bộ; là nghệ thuật quân sự bám đất, bám dân đánh địch bằng chính trị, quân sự, binh vận, địch vận bằng lực lượng của toàn dân thực hiện khẩu hiệu “một tác không đi, một ly không dờ”. Hiện nay, trong công cuộc đổi mới đất nước, với truyền thống đoàn kết, ý chí tự lực tự cường, thông minh, sáng tạo Đảng bộ và nhân dân huyện Khoái Châu đang nỗ lực phát huy ý chí quyết thắng, tận dụng những thời cơ, điều kiện tốt nhất thực hiện thắng lợi sự nghiệp công nghiệp hóa – hiện đại hóa góp phần vào sự nghiệp chung của đất nước, tô thắm thêm truyền thống vẻ vang của một huyện anh hùng.

- [4]. Đảng ủy – Bộ chỉ huy Quân sự tỉnh Hưng Yên (2002), *Hưng Yên lịch sử kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ (1945 – 1975)*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội.
- [5]. Hội Khoa học lịch sử thành phố Hải Phòng, Ban liên lạc đồng đội tỉnh Hải Dương - Hưng Yên (2003), *Đường 5 anh dũng - quật khởi*, Hồi ký của các nhân chứng lịch sử, NXB Hải Phòng.

**KHOAI CHAU DISTRICT - HUNG YEN PROVINCE PEOPLE CONTRIBUTION
IN THE RESISTANCE AGAINST FRENCH COLOMIAL INVASION (1946 – 1954)**

Abstract:

With the leadership of the Party in the resistance against French colonial invasion. Khoai Chau people carried out the call of President Ho Chi Minh “would sacrifice all, but definitely don't loss our country, definitely don't be slave” determined to stand up, they armed by themself and took part in the national defense, guerrilla militia actively participated in the resistance. During the 9 – year resistance, Khoai Chau district had beeb confronted by French colonial rule for 7 years, in the extremly difficult and hardship challenge, the Party and people much of the wealth. Moreover, Khoai Chau district people also fulfilled the role of the rear in place, combned with the battlefield in the province, contributed liberatin the motherland.

Keywords: *Khoái Châu district; Resistance against the French colonialists.*